

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**Civil szervezetek a közfeladatok ellátásában,
a közhasznú jogállású civil szervezetek bírósági nyilvántartásának gyakorlata**

Szerző:

Sztupáné dr. Ignéczi Mónika

bírósági titkár

Nyíregyháza, 2019. november 11.

I. Bevezetés

Számos civil szervezet vesz részt a közfeladatok ellátásában. Vajon minden, a közjó érdekében tevékenykedő civil szervezet közhasznú jogállású? A választ egy ismert mondás alapján fogalmazom meg: minden közhasznú szervezet közfeladatot lát el, de nem minden közfeladatot ellátó egyesület és alapítvány rendelkezik közhasznú jogállással. A közhasznú szervezetek társadalmunkban kiemelt figyelmet kapnak, a jogalkotó egyrészt jutalmazza a különleges státuszt, másrészt - az „átlagos”, nem közhasznú szervezetekhez képest - szigorúbb működési kereteket határoz meg számukra, melyek részben a működés során, részben a bírósági nyilvántartásba vétel során teljesítendő követelmények.

Bírósági titkárként 2014 óta foglalkozom a civil szervezetek bírósági nyilvántartásával. Ez az év igen emlékezetes volt mind - az akkor már közhasznúként működő - civil szervezetek, mind pedig a civil szervezeteket nyilvántartó bíróságok számára, amire a későbbiekben még visszatérek. 2014 óta sok tapasztalatot szereztem a civil szervezetek bírósági ügyeinek intézésével kapcsolatban. Jelen tanulmányban bemutatom a közhasznú szervezetek jogi státuszát, a közfeladatok ellátásában betöltött szerepüket, a közhasznú szervezetekkel kapcsolatos bírósági ügyintézés egyes gyakorlati kérdéseit. Igyekszem átfogó képet nyújtani a közhasznú jogállású civil szervezetekről, az elméleti megközelítésen át a kialakult bírósági gyakorlatig.

II. A „nélkülözhetetlen” civil szervezetek állami elismerése

A társadalom szinte valamennyi tagja érintett valamilyen civil csoportosulás működésében. A családi, baráti, munkahelyi kapcsolatok mellett - vagy épp ezek hiánya miatt - egyre nagyobb igény van a civil közösségekre, egyre nagyobb teret engednek a működésüknek. A kormányzat évről évre növekvő erőforrásokkal támogatja a helyi közösségekért tevékenykedő civil szféra mindennapi munkáját. Az alapítványok, egyesületek munkájával mindenki találkozhat, az általuk végzett szolgálat haszna naponta érzékelhető, ezért munkájukra egyre nagyobb figyelem hárul. Szinte mindenki talál az érdeklődési körének megfelelő civil szervezetet, vagy akár saját szervezetet is alapíthat. Egyaránt fontosak: az úgynevezett önkiszolgáló szervezetek, melyek célja saját alaptevékenységük végzése (sport-, hobbi- és szabadidős, nyugdíjas szervezetek, önművelő, önfejlesztő közösségek tartoznak ebbe a kategóriába); a csoportkiszolgáló szervezetek, melyek tevékenysége az érdekképviseletre, a

közfeladatok ellátására terjed ki (szakmai, munkaadói, munkavállalói érdekképviseltek, tűzoltó-egyesületek); és nem utolsósorban a közkiszolgáló szervezetek, melyek az állam és az önkormányzatok feladatkörébe tartozó társadalmi problémákkal foglalkoznak akként, hogy magukra vállalják az állami/önkormányzati feladatokat. Ez utóbbi körbe tartoznak az egészségügyi, oktatási, szociális tevékenységet ellátó intézmények, a közhasznú szervezetek.

Ne lepődjünk meg azon, ha a civil szervezeteket „közösségekért tevékenykedő”, „nélkülözhetetlen”, „jelentős szerepvállaló” jelzőkkel illetik az e témában megjelent cikkek, tanulmányok, melyek hangsúlyozzák társadalmi szerepvállalásukat, a civil aktivitás fontosságát.

Az állam többek között a Nemzeti Együtműködési Alap (továbbiakban NEA) pályázatain keresztül támogatja a civil szervezetek működését, közösségi munkájukat, azonban a pénzügyi támogatás mellett felismerték, hogy a civileknek segítséget jelent az is, hogy ingyenesen jutnak információk, tanácsadási és képzési szolgáltatásokhoz. A civil szervezetek működésének szakmai támogatása érdekében az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról és a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (civiltörvény, rövidítve Ectv.) létrehozta a Civil Információs Centrumokat, valamint a Nemzeti Együtműködési Alapot, mely a 2012-es költségvetési évtől kezdődően a bejegyzett civil szervezetek számára működésük és szakmai programjaik megvalósításához költségvetési forrásokat biztosít. A Civil Információs Centrumok országos hálózata és szolgáltatásai révén a szervezetek könnyebben tudnak eleget tenni a jogi, számviteli, adminisztrációs kötelezettségeiknek, illetve céljaik megvalósításához forrásokat, partnereket és építő jellegű ötleteket kaphatnak. Érdekességképpen jegyzem meg, hogy a Civil Információs Centrumok annak érdekében is szerveznek programokat, hogy minél szélesebb körben vonják be a jövő generációt az önkéntességbe, felhívják a figyelmet a civil aktivitás fontosságára.

Azok a civilek, akik olyan szolgáltatást végeznek, melyek célcsoportja túlmutat a szervezet tagjain, munkavállalóin, önkéntesein, amelyek közcélú tevékenységet látnak el, közfeladatot végeznek, további állami elismerésben részesülnek. A közfeladatot ellátó civil szervezetek - közhasznú minősítéstől függetlenül - jogosultak az adózók által rendelkezésre bocsátott adó 1 %-ának

kiutalására.¹ Az 1 %-ra jogosult szervezetek közül nem mind közhasznú. A magánszemélyek számára a személyi jövedelemadójuk 1 + 1 %-áról történő rendelkezés olyan kivételes lehetőség, amely által aktívan részt vehetnek a közpénzek felosztásában és felhasználásában; míg a kedvezményezettek számára a felajánlott összegek sokszor a folyamatos működésük, a kitűzött tevékenységeik megvalósításának feltételét képezik. Gyakran találkozom olyan megszűnő civil szervezetekkel, melyek azzal indokolják működésképtelenségüket, hogy nincs kellő anyagi fedezet a célok megvalósításához, hiszen már 1 %-os felajánlásokat sem kapnak. A jogosultság egyik feltétele, hogy közhasznú tevékenységet lássanak el. Ilyen tevékenységet a nem közhasznú jogállású civil szervezet is végezhet, ezért érdemesnek tartja a jogalkotó őket is arra, hogy a befizetett adóból finanszírozzák közcélú tevékenységeiket.

Elmondható, hogy minden civil szervezet munkája méltó az elismerésre, és mindenki számára elfogadott tény, hogy a közfeladatok ellátásában tevékenykedő szervezetek több támogatást érdemelnek. Az egyszerűbb, úgynevezett önkiszolgáló szervezetek a NEA, vagy a helyi önkormányzatok költségvetési forrásaiból tartják fenn magukat, és finanszírozzák szakmai programjaikat, működési kiadásait. A nem közhasznú jogállású, de közcélú tevékenységet végzők ezen felül részesülnek az 1 %-os felajánlásokból is, míg a közhasznú jogállásúvá minősített civilek a leginkább elismertebbek. A közhasznú szervezeteket a közhasznú besorolás nélküli szervezetek alapvető kedvezményein túl - a teljesség igénye nélkül - az alábbi lehetőségek illetik meg: civil szervezetekkel állami, közigazgatási, költségvetési szerv közszolgáltatási szerződést kizárólag akkor köthet, ha az érintett civil szervezet közhasznú jogállással rendelkezik (Ectv. 35. §). A közhasznú szervezetek számos adókedvezményben is részesülnek, különösképpen mentesülnek az ÁFA megfizetése alól az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: ÁFA tv.) 85. §-ában taxatívén felsorolt esetekben. A közcélú juttatások körében adómentes a közcélú szervezettől a közhasznú cél szerint címzett magánszemélynek nem pénzben adott juttatás². A közhasznú szervezet társasági adóalapjának megállapítására kedvezőbb szabályok vonatkoznak a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 9. §-a alapján. Csökkenteni kell

¹ A személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXVI. törvény 4. § (1) bekezdése határozza meg a kedvezményezetti kört.

² A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. tv. I. melléklet 3.3. pont

az adózás előtti eredményt a közhasznú szervezetként besorolt alapítványnak, egyesületnek, köztestületnek vállalkozási tevékenysége adózás előtti nyereségének 20 százalékával.

A továbbiakban a közhasznú jogállás jogfejlődésével foglalkozom, majd a közhasznúvá válás feltételeit és az eljárás menetét mutatom be a bírósági gyakorlat szemszögéből.

III. A közhasznú jogállás történeti fejlődése

A hatályos szabályozás megismerése előtt fontosnak tartom az oda vezető út áttekintését is, mely a közhasznú jogállás szabályozását tekintve nem volt teljesen gördülékeny. Magyarország jelentős civil hagyományokkal rendelkezik, hiszen 1848 előtti időkre nyúlik vissza a hazai egyesületek működése. A közcélú tevékenységet végző szervezetek megjelenése a rendszerváltás utánra tehető, amikor a magyarországi nonprofit szektor újjáéledt, az állam teret engedett a szociális-, fejlesztési-, környezetvédelmi problémákat megoldó szervezeteknek. Egyre több alapítvány jött létre a szociális gondozásra szorulóknak (idősek, fogyatékosok) ellátására. Ebben a korszakban Magyarországnak egyszerre kellett megbirkóznia az 1990 előtti rendszertől örökölt gazdasági válsággal, a piacgazdasági átalakulással és a demokratikus intézményrendszer bevezetésével. Óriási terhet rótt az országra a közszolgáltatások minőségének javítását célzó reformok megvalósítása.³

Az alapítvány jogintézményének 1987-es életre keltésével, az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény hatályba lépésével és az 1990-es Ptk. módosítással kezdetét vette az „alapítási láz” időszaka. A civil szervezetek száma ugrásszerű növekedésnek indult. Megnőtt a rendszerváltás után létrejött civil szervezetek jelentősége, mivel terheket vettek át az államtól és szerepük különösen az egészségügy, az oktatás és a sport területén kiemelkedő volt.⁴

A civil szféra erőforrásainak közfeladat-ellátásába való bekapcsolása révén felmerülő szabályozási hiányosságokat a közhasznú szervezetekről szóló törvény megalkotása orvosolta. A közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény (továbbiakban Kszt.) alapján a nonprofit szervezetek

³ Kákai László: Civil szervezetek a helyi és területi közszolgáltatások ellátásába. Piacok a főtéren. 2007. 161-2010.

⁴ Dr. Lomniczi Zoltán: A közhasznú szervezetekről szóló törvény bírói gyakorlata- hgorac Lap- és Könyvkiadó Kft.

alapításával egyidejűleg is lehetett kérni a közhasznú minősítést. A törvény értelmében a közhasznú tevékenységek taxatív meghatározása, törvényben való felsorolása adta a közhasznúság kereteit. Az a szervezet kérhette a bíróságtól a közhasznúsági besorolást, amely alaptevékenységként a törvényben meghatározott 22 féle tevékenység valamelyikét gyakorolta. A település-üzemeltetésben és a közoktatás-közművelődés területén voltak a legelterjedtebbek.

2011. december 22-én lépett hatályba az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról és a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény, az új civiltörvény, (rövidítve Ectv), melynek célja egy olyan átfogó szabályozás megalkotása volt, amely a lehető legteljesebben biztosítja a szervezetek megalakulásának, működésének szabadságát. Az Ectv. egyszerre helyezte hatályon kívül a közhasznú szervezetekről szóló törvényt és az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvényt. Az egyesület szabályai a Ptk-ban nyertek elhelyezést, a közhasznúsággal kapcsolatos szabályozás a civiltörvénybe került. A témakört érintő jogalkotás a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény (továbbiakban Cnytv.), majd az új Ptk. hatálybalépésével vált teljessé, ám nem teljesen zavarmentessé.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) hatálybalépésével összefüggő átmeneti- és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptké.) jelölte ki a civil szervezetek részére az új jogszabály hatálya alá helyezkedésének véghatáridejét.

Az Ectv. átmeneti szabályokat állapított meg a hatálybalépése előtt nyilvántartásba vett közhasznú, illetve kiemelkedően közhasznú szervezetekre. Az Ectv. 75.§ (5) bekezdése értelmében az e törvény hatálybalépése előtt nyilvántartásba vett közhasznú, illetve kiemelkedően közhasznú jogállás esetében a számviteli beszámolót letétbe helyezett szervezet 2014. május 31. napjáig továbbra is igénybe veheti az e törvény hatálybalépése előtt megszerzett, valamint a jogszabályok által számára biztosított kedvezményeket, jogállása közhasznú. Az e törvény hatályba lépése előtt nyilvántartásba vett közhasznú, illetve kiemelkedően közhasznú jogállású szervezet az e törvény szerinti feltételeknek való megfelelése esetén 2014. május 31. napjáig kezdeményezheti az e törvénynek megfelelő közhasznúsági nyilvántartásba vételét. 2014. június 1. napjától csak az e törvény szerint

közhasznúsági nyilvántartásba vett szervezet jogosult a közhasznú megjelölés használatára és a közhasznú jogálláshoz kapcsolódó kedvezmények igénybevételére. 2014. június 1. napjától a szervezet nyilvántartására illetékes szerv törli az e törvény hatályba lépése előtt nyilvántartásba vett közhasznú, illetve kiemelkedően közhasznú jogállású szervezetek közhasznú jogállását, kivéve, ha a szervezet igazolja, hogy az e törvény szerinti közhasznúsági nyilvántartásba vétel iránt kérelmét benyújtotta, és a bíróság megállapítja, hogy a szervezet a törvényi feltételeknek megfelel.

Az Országos Bírósági Hivatalban 2014. május 15-én, a „civil szervezetek közhasznú jogállása” témában szervezett konferencián elhangzott, hogy a civil ügyszakban bekövetkezett változások nagyon komoly terhet jelentenek majd az eljáró bírókra és titkárokra. A civil szervezetek új Ptk-nak való megfeleltetéséből és a közhasznú jogállás (ismételt) megszerzéséből adódó többlet teher a törvényszékek teljes civilisztikai ügyszakára kihatással lesz.

A konferencián elhangzottak beigazolódtak: a közhasznú jogállás megtartásával, illetve az új Ptk. hatálya alá helyezkedés véghatáridőhöz kötésével a két módosítás olyan zavart eredményezett, amelynek következtében kezelhetetlen ügytorlódás és teljes jogbizonytalanság alakult ki.

A törvényszékek 2014. június 1-jétől kötelesek voltak hivatalból törölni azon civil szervezetek közhasznú jogállását, akik nem nyújtottak be kérelmet 2014. május 31-ig a közhasznú jogállás újbóli nyilvántartásba vétele iránt. A Kúria álláspontja az volt, hogy az Ectv. 75. § (5) bekezdésében foglalt határidő anyagi jogi jellegű.

Az a civil szervezet, mely elmulasztotta a 2014. május 31-ei határidőt az Ectv. szerinti feltételeknek megfelelő közhasznúsági nyilvántartásba vételére, később is kérhette a közhasznúsági jogállás megállapítását. Ekkor a bíróság határozata folytán (új) közhasznú jogállást szerzett.

Az ügyintézés elhúzódásához hozzájárult, hogy a közhasznú jogállás iránti kérelmet - akár határidőben, akár azon túl - előterjesztő civil szervezetek alapszabályát a közhasznúsági jogállásnak és az új Ptk-nak való megfelelés szempontjából is vizsgálni kellett.

Mivel a közhasznú minősítést meghatározó jogszabályok nemhogy egyszerűsödtek volna, hanem jelentős mértékben még bonyolultabbá váltak, a civilek - tekintet nélkül arra, hogy jogi képviselővel vagy anélkül jártak el - nem tudták hiba nélkül megfeleltetni a létesítő okiratukat az Ectv. és az új Ptk. rendelkezéseinek, ezért terjedelmes hiánypótló felhívások születtek.

A közhasznúsággal és az új Ptk. hatálya alá helyezkedéssel kapcsolatban felmerült kérdések megtárgyalására, a joggyakorlat országos szintű egységesítésére az OBH szervezésében a Kúrián 2015 eleje óta rendszeresen sor kerül a polgári ügyszakos, civil ügyekben jártas bírák tanácskozására, melyen a Legfőbb Ügyészség, a Kúria, az Ítéletábrák, a Fővárosi Törvényszék és a Budapest Környéki Törvényszék munkatársai vesznek részt.⁵

A közhasznú jogállás ismételt megszerzésével minden 2014. május 31-én közhasznú jogállású civil szervezet áttért az új Ptk. hatálya alá. A 2014. május 15-i civil konferencián elhangzottak szerint 33.000 közhasznú jogállású civil szervezet működött akkoriban az országban. A közhasznú jogállás megújítása okozta „civil cunami” lecsengése, az ügyhátralék feldolgozása 2016 közepére történt meg minden törvényszéken. Ilyen előzmények után joggal tartottak a törvényszékek az újabb határidőtől, mely a Ptk-ra való áttérés véghatárideje volt. A jogalkotó végül eltörölte az új Ptk.-ra való áttérés 2017. március 15-ére kitolt törvényi határidejét, és az ezt követő első létesítő okirat módosításához kötik a teljes felülvizsgálatot. Amíg a döntéshozó szerv nem dönt az új Ptk. szerinti tovább működésről, eddig az időpontig az alapítvány, illetve az egyesület a régi Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény alapján működik. A közhasznú jogállású civil szektorban teljes egészében sikerült kikényszeríteni a hatályos jogszabályoknak megfelelő működést, azonban a nem közhasznú szervezetek jórésze - az áttérési kényszer eltörlésének hatására mai napig a régi, már hatálytalan Ptk. alapján folytatja működését.

A közhasznú jogállás megszerzése nemcsak eljárásjogi, hanem anyagi jogi okokból is nehézségekbe ütközik. A következő részben a közhasznúság anyagi jogi feltételeit mutatom be.

⁵ Pálfay Szilárd: Anyagi jogi és eljárásjogi változások a civil szervezetek nyilvántartásában (2010-2017)

IV. A közhasznúság megállapításának feltételei a 2011. évi CLXXV. törvény (Ectv.) alapján

Az alapítványok és az egyesületek tekintetében nincs különbség a közhasznú jogállásra való jogosultság feltételei szempontjából.⁶ Az Ectv. 32. § (1) bekezdésében foglaltak szerint közhasznú szervezetté minősíthető a Magyarországon nyilvántartásba vett közhasznú tevékenységet végző szervezet, amely a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez megfelelő erőforrásokkal rendelkezik, továbbá amelynek megfelelő társadalmi támogatottsága kimutatható, és amely:

- a) civil szervezet (ide nem értve a civil társaságot), vagy
- b) olyan egyéb szervezet, amelyre vonatkozóan a közhasznú jogállás megszerzését törvény lehetővé teszi.

Akkor minősül közhasznúnak egy tevékenység, ha az hozzájárul a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez.

A közhasznúság megszerzésének feltételei között nagyon fontos, hogy Magyarországon már nyilvántartásba vett közhasznú tevékenységet végző szervezet minősíthető közhasznú szervezetté. Az Ectv. alapján már nincs lehetőség a létesítéskor közhasznú jogállásúvá válni. A minősítést legkorábban a második lezárt üzleti évet követően lehet kérni a szervezetet nyilvántartásba vevő bíróságtól, mert a közhasznú jogállás feltételeinek két üzleti év átlagában kell megfelelni (megfelelő erőforrás ellátottság, társadalmi támogatottság).

Az, hogy a közhasznú civil szervezet rendelkezésére álló erőforrás megfelelő-e, több - törvényben rögzített - szempont együttes vizsgálatával állapítható meg. Ezen szempontok alapján megfelelő erőforrás áll rendelkezésre, ha

- az átlagos éves bevétel meghaladja az egymillió forintot; vagy
- az előző két év egybeszámított adózott eredménye nem negatív; vagy

⁶ Demeter Gabriella: Közhasznúság megállapításának feltétele a 2011. évi CLXXV. törvény (Ectv. alapján - ADVOCAT 2014. XVII. évfolyam, 3-4. szám.

- személyi jellegű ráfordításai, illetőleg kiadásai (a vezető tisztségviselők juttatásai nélkül) eléri az összes ráfordítás, illetőleg kiadás egynegyedét.

Ugyanígy a társadalmi támogatottság is több - törvényben rögzített - szempont együttes vizsgálatával állapítható meg, ami alapján megfelelő társadalmi támogatottságú a civil szervezet, ha

- a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerint a szervezetnek felajánlott összegből (az ún. 1%-ból) kiutalt összeg eléri az összes bevétel 2 %-át; vagy
- két év átlagában a közhasznú tevékenység érdekében felmerült költségek és ráfordítások eléri az összes ráfordítás felét; vagy
- tartósan (legalább két év átlagában) a közhasznú tevékenységének ellátását legalább tíz közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy segíti.⁷

A törvény a közhasznú szervezettelé minősítés feltételeként meghatározza, hogy a közhasznú tevékenységet végző szervezet a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez megfelelő erőforrásokkal rendelkezzen, megfelelő és kimutatható társadalmi támogatottsága legyen és a szolgáltatásai hozzáférhetőek legyenek. Mind a társadalmi támogatottság, mind az erőforrás tekintetében három-három vagylagos feltételt határoz meg az Ectv., melyek közül egynek teljesülnie kell ahhoz, hogy megfelelőnek minősülhessen a rendelkezésre álló erőforrás, illetve társadalmi támogatottság. A legalább egy-egy feltétel teljesülése esetén adható meg a közhasznú minősítés.

Kanyarodjunk vissza ahhoz a fogalmi elemhez, mely szerint közhasznú tevékenységet kell végeznie a közhasznú minősítés előtt álló/majd azzal rendelkező civil szervezetnek. A korábbi (Kszt-ben rögzített) tételes felsorolás a közhasznú tevékenységekről az Ectv. elfogadásával megszűnt. Az Ectv. szerint közhasznú tevékenység minden olyan tevékenység, amely a létesítő okiratban megjelölt közfeladat teljesítését közvetlenül vagy közvetve szolgálja, ezzel hozzájárulva a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez. Az Ectv. nem preferál tevékenységeket, hanem minden olyan tevékenységet közhasznú tevékenységnek tekint, amit valamilyen jogszabály közfeladatként

⁷ Sipos László: Az egyesületek joga: egyetemi kari jegyzet. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015.

definiál. A tágabb tevékenységi kör által leírt közfeladatokat a közhasznú szervezet közvetlenül vagy közvetve szolgálja.

Ha csak az önkormányzati feladatellátást nézzük, a törvényi előírások (pl. Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény, továbbiakban önkormányzati törvény) értelmében rendkívül széleskörű a közszolgáltatási feladatellátási kötelezettség. Az önkormányzatok néhány garanciális szabály betartása mellett helyben dönthetik el, hogy a közszolgáltatásokat milyen szervezeti formában biztosítják a településen élők számára. A feladatok és hatáskörök két részből tevődnek össze: kötelezően ellátandó és szabadon vállalt feladat- és hatáskörökből. Kötelezően ellátandó feladatokat és hatásköröket csak törvény írhat elő, amelyekhez az országgyűlésnek egyidejűleg biztosítani kell a feladatellátáshoz szükséges anyagi feltételeket. A feladatellátáshoz szükséges anyagi feltételeket a központi költségvetés csak részben biztosítja, ami azzal a kényszerítő erővel bír az önkormányzatok számára, hogy az önkormányzati feladatellátás eltérő típusú szervezeti keretek között történjen meg, mint például a nonprofit - civil - szervezetek által. A közszférával összehasonlítva a nonprofit szektor alacsonyabb költségen állítja elő javait és szolgáltatásait, mert szervezetei kis költségigényű, vagy zéró-költségigényű forrásokra (pl. önkéntes munka) támaszkodhatnak. A civil szervezetek helyi vagy állami közfeladatok ellátásába való bekapcsolódása szempontjából a közösségi erőforrások összeadásának van nagy jelentősége.

A közhasznú jogállás megszerzéséhez a civil szervezetnek nemcsak az Ectv-ben foglalt közhasznúsági mutatóknak kell megfelelniük, hanem a létesítő okiratuknak tartalmazni kell a közhasznú jogállású szervezetek számára törvényben előírt különös tartalmi elemeket, továbbá a működés során eleget kell tenniük a rájuk vonatkozó speciális törvényi kötelezettségeknek.

1. A létesítő okirat kötelező tartalmi elemei

A közhasznú szervezet létesítő okiratának különös tartalmi elemeit az Ectv. 34. § (1) bekezdése és a 37. § (2) bekezdései határozzák meg.

Ectv. 34. § (1) bekezdése szerint a közhasznúsági nyilvántartásba vételhez a szervezet létesítő okiratának tartalmaznia kell, hogy a szervezet

a) milyen közhasznú tevékenység(ek)et folytat, e közhasznú tevékenység(ek)et mely közfeladat(ok)hoz kapcsolódóan végzi, továbbá hogy e közfeladat(ok) teljesítését mely jogszabályhely(ek) írja (írják) elő, valamint - ha tagsággal rendelkezik - nem zárja ki, hogy tagjain kívül más is részesülhessen a közhasznú szolgáltatásaiból;

b) gazdasági-vállalkozási tevékenységet csak közhasznú vagy a létesítő okiratban meghatározott alapcél szerinti tevékenység megvalósítását nem veszélyeztetve végez;

c) gazdálkodása során elért eredményét nem osztja fel, azt a létesítő okiratában meghatározott közhasznú tevékenységére fordítja;

d) közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független és azoknak anyagi támogatást nem nyújt.

Az Ectv. 37. § (2) bekezdés szerint a több tagból álló döntéshozó szerv esetén a közhasznú szervezet létesítő okiratának tartalmaznia kell

a) az ülésezés gyakoriságára - amely évi egy alkalomnál kevesebb nem lehet -, az ülések összehívásának rendjére, a napirend közlésének módjára, az ülések nyilvánosságára, határozatképességére és a határozathozatal módjára,

b) a közhasznú szervezet vezető tisztségviselőinek összeférhetetlenségére,

c) ha a közhasznú szervezet működését és gazdálkodását ellenőrző felügyelő szerv létrehozása vagy kijelölése kötelező, ennek létrehozására, hatáskörére és működésére, valamint

d) a közhasznú szervezet éves beszámolója jóváhagyásának módjára vonatkozó szabályokat.

(3) A közhasznú szervezet létesítő okiratának vagy - ennek felhatalmazása alapján - belső szabályzatának rendelkeznie kell

a) olyan nyilvántartás vezetéséről, amelyből a döntésre jogosult szerv döntésének tartalma, időpontja és hatálya, illetve a döntést támogatók és ellenzők számaránya (ha lehetséges, személye) megállapítható,

b) a döntéseknek az érintettekkel való közlési, illetve nyilvánosságra hozatali módjáról,

c) a közhasznú szervezet működésével kapcsolatosan keletkezett iratokba való betekintés rendjéről, valamint

d) a közhasznú szervezet működésének, szolgáltatása igénybevétele módjának, beszámoló közlésének nyilvánosságáról.

A Ectv. fent idézett kógens rendelkezéseinek szerepeltetését a bíróság szigorúan megköveteli, mert elengedhetetlen feltétele a közhasznú jogállás megszerzésének illetőleg jövőbeni megtartásának. Az Ectv. szabályozása előírja annak a jogszabályhely szintű megjelölését a létesítő okiratban, hogy a szervezet milyen közfeladathoz kapcsolódóan lát el közhasznú tevékenységet. Az alapszabályban kell bemutatni az egyesület által végzett közhasznú tevékenységet, minden egyes közhasznú tevékenységhez hozzárendelni a közfeladatot, és a közfeladatot előíró ágazati jogszabályt. Az alapszabálynak ágazati jogszabályra utalással pontosan meg kell határozni az egyesület közhasznú tevékenységének közfeladat teljesítését szolgáló jellegét. A kúriai tanácskozások gyakran tárgyalták a közhasznúság kérdéskörében felvetett témákat, és az ítéletábláknak is gyakorta kellett döntenie a közhasznúsággal kapcsolatos fellebbezésekről. Az egységes bírói gyakorlat kialakításához mind a kúriai tanácskozások, mind a felsőbb bíróságok közhasznú minősítés kapcsán hozott döntései hozzájárultak. Az egyik olyan kérdés, mely gyakran felmerült ezeken a tanácskozásokon, illetve a másodfokú bíróság gyakorlatában, az a közfeladat teljesítését előíró jogszabályhely megjelölésének a problematikája volt. A 2015 májusában megtartott kúriai tanácskozáson azt az egységes álláspontot fogadták el a résztvevők, hogy a közhasznúság megállapításához elegendő az önkormányzati törvény valamely §-ára hivatkozni, természetesen amennyiben az adott közfeladat kapcsolódik a szervezet közhasznú tevékenységéhez. A jogszabály követelményeit minden szempontból kielégítő létesítő okirattal kell rendelkeznie a közhasznú jogállású civil szervezetnek, tehát a közfeladat teljesítését meghatározó jogszabályhely pontos megjelölésekor nem elegendő a törvény nevét és számát feltüntetni, azt is meg kell határozni, hogy a törvényen belül mely szakasz és bekezdés írja elő az adott közfeladatok teljesítését.

A közhasznú jelző a szervezet nevében is feltüntethető akkor, ha a szervezet rendelkezik a megfelelő minősítéssel. A közhasznú jogállás törlésével egyidőben a bíróság felhívja a civil szervezeteket, hogy nevükből, illetőleg a létesítő okiratukból változásbejegyzési eljárás keretében mellőzzék a közhasznú jogállásra utalást. A civil szervezetek nyilvántartásának közhitelessége megkívánja, hogy az abban szereplő adatok alapjául szolgáló iratoknak a valóságnak megfelelő adatokat kell tartalmazniuk. Ennélfogva, ha egy szervezet nem közhasznú jogállású, nem tartalmazhat sem a neve, sem a létesítő okirata olyan kifejezéseket, melyek megtévesztően arra utalnak, hogy a szervezet közhasznú. Mindebből következik, hogy azon civil szervezetek működése, amelyek neve, illetve létesítő okirata a jogállás törlése után tartalmaz közhasznú jogállásra utalást, egyértelműen megtévesztő, ezáltal

törvénytörő, melyet a bíróság által lefolytatott törvényességi felügyeleti eljárás keretében lehet orvosolni.

2. A közhasznú szervezetek működésére vonatkozó speciális szabályok

Ha a közhasznú szervezet tagsággal rendelkezik (alapítvány esetében pl. nincs nyilvántartott tagság), nem zárhatja ki, hogy tagjain kívül más is részesüljön a közhasznú szolgáltatásaiból. A közhasznú szervezet szolgáltatásainak hozzáférhetőnek kell lenni.

A közhasznú civil szervezet döntéshozó és ügyvezető szerve üléseiről - főszabály szerint - nem zárható ki a nyilvánosság.

Gazdasági-vállalkozási tevékenységet csak közhasznú, vagy a létesítő okiratban meghatározott egyéb céljainak megvalósítása érdekében, a közhasznú célok megvalósítását nem veszélyeztetve végezhet.

Gazdálkodásra vonatkozó különleges szabály, hogy a gazdálkodása során elért eredményét ne ossza fel, azt a létesítő okiratában meghatározott közhasznú tevékenységére fordítsa.

A felügyelő bizottság létrehozásának kötelező esete közhasznú szervezet esetében az, ha az éves bevétel az ötvenmillió forintot meghaladja.

Ne folytasson közvetlen politikai tevékenységet, szervezete pártoktól független legyen, és azoknak anyagi támogatást ne nyújtson.

Folyamatosan feleljen meg a közhasznúsági feltételeknek, két egymást követő lezárt üzleti év átlagában.

A közhasznú szervezetnek kötelezően kettős könyvvitelt kell vezetnie.

A közhasznú szervezet, valamint közhasznú szervezet jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egysége köteles a beszámoló jóváhagyásával egyidejűleg közhasznúsági mellékletet készíteni,

amelyet a beszámolóval azonos módon köteles jóváhagyni, letétbe helyezni és közzétenni. Itt jegyzem meg, hogy a közhasznúsági melléklet elkészítése a nem közhasznú civil szervezetek számára is kötelező.

Beszámolójába, közhasznúsági mellékletébe bárki betekinthez, illetve abból saját költségére másolatot készíthet.

A közhasznú szervezet a vezető tisztségviselőt, a támogatót, az önkéntest, valamint e személyek közeli hozzátartozóját - a bárki által megkötés nélkül igénybe vehető szolgáltatások, illetve az egyesület által tagjának a tagsági jogviszony alapján nyújtott, létesítő okiratnak megfelelő juttatások kivételével - cél szerinti juttatásban nem részesítheti.

Csak olyan személy lehet vezető tisztségviselője, aki megfelel a vezető tisztségviselőkkel szemben támasztott, Ptk. 3:22. §-ában foglalt általános követelményeknek és nem áll az Ectv. 39. § (1) bekezdésében foglalt kizáró ok, vagy korlátozás hatálya alatt, azaz a közhasznú szervezet megszűnését követő három évig nem lehet más közhasznú szervezet vezető tisztségviselője az a személy, aki korábban olyan közhasznú szervezet vezető tisztségviselője volt - annak megszűnését megelőző két évben legalább egy évig -,

- a. amely jogutód nélkül szűnt meg úgy, hogy az állami adó- és vámhatóságnál nyilvántartott adó- és vámtartozását nem egyenlítette ki,
- b. amellyel szemben az állami adó- és vámhatóság jelentős összegű adóhiányt tárt fel,
- c. amellyel szemben az állami adó- és vámhatóság üzletlezárás intézkedést alkalmazott, vagy üzletlezárást helyettesítő bírságot szabott ki,
- d. amelynek adószámát az állami adó- és vámhatóság az adózás rendjéről szóló törvény szerint felfüggesztette vagy törölte.

V. A közhasznú jogállás megszerzésének eljárásjogi kérdései, a bírósági gyakorlat ismertetése

A közhasznú jogállás a közhasznú szervezetkénti nyilvántartásba vétellel jön létre. A közhasznú jogállást a szervezet nyilvántartására illetékes törvényszék állapítja meg a szervezet képviselője,

alapítvány esetén az alapító, vagy a kuratórium elnöke kérelmére, nem peres eljárásban. A közhasznú jogállás megszerzésének időbeli hatálya a megállapításáról rendelkező végzés jogerőre emelkedésének napja. A közhasznú jogállás nyilvántartásba vétele iránti kérelem kizárólag elektronikus úton terjeszthető elő. A bírósági honlapon okirat sablonok, köztük közhasznú egyesületi és alapítványi alapszabály sablonok, közhasznú szervezetekre vonatkozó tisztséget elfogadó nyilatkozatok is megtalálhatók. A kérelemhez mellékelni kell a vezető tisztségviselők és felügyelő bizottsági tagok nyilatkozatát, hogy nem esnek az Ectv-ben meghatározott kizáró okok hatálya alá. Szükség esetén csatolni kell az Ectv. rendelkezéseinek megfelelően módosított, változásokkal egységes szerkezetben foglalt létesítő okiratot. Ha a közhasznú jogállás iránti kérelemmel egyidőben változásbejegyzési kérelmet is benyújtanak, a változás bejegyzési kérelemről és a közhasznú jogállás nyilvántartásba vételéről egy eljárásban dönt a bíróság a Cnytv. 44. § (8) bekezdése alapján.

A közhasznú jogállás nyilvántartásba vétele iránti PK-152-es jelöléssel ellátott űrlap helyes kitöltése a gyakorlatban sokszor nehézséget okoz. Az űrlapon a kérelmező nyilatkozik arról, hogy az Ectv. mely rendelkezése alapján felel meg a közhasznú jogállás megszerzése feltételeinek. A nyilatkozatot a beszámolóban foglaltakkal összhangban kell megtenni. Ha a beszámolóban foglaltak és a kérelmező űrlapon tett nyilatkozata ellentétes, és nem áll meg a közhasznúság, akkor a kérelmet el kell utasítani.

Az Ectv. alapján nincs lehetőség új civil szervezet létesítésekor a közhasznú jogállás iránti kérelem előterjesztésére. A minősítést legkorábban a második lezárt üzleti évet követően lehet kérni a szervezetet nyilvántartásba vevő bíróságtól, mert a közhasznú jogállás feltételeinek (megfelelő erőforrás ellátottság, társadalmi támogatottság) két év átlagában kell megfelelni. A bíróság a feltételek meglétét a letétbe helyezett és közzétett beszámoló adatai alapján vizsgálja. A két év átlagában kalkulált megfelelőségi mutatókat mindig a későbbi beszámoló tartalmazza. Előző két lezárt üzleti év alatt a kérelem benyújtását közvetlenül megelőző két üzleti évet kell érteni azzal, hogy ha egy adott évben január 1. és május 31. napja között terjesztik elő a kérelmet, akkor meg lehet követelni, hogy az előző évi beszámolója már kész legyen és az alapján kérje a közhasznúság megállapítását. Pl. 2019 márciusában terjesztette elő a szervezet a kérelmet, ekkor az eljáró bíróság jogszerűen követelte meg, hogy az amúgy 2019. május 31. napjáig letétbe helyezendő 2018. évi beszámoló már kész legyen.

A II. részben már bemutatott 2014. évi jogszabályi változások nemcsak a közhasznú jogállású civil szervezeteket, hanem a törvényszékek civilisztikai ügyszakát is kihívások elé állították az új Ptk.-ra való áttérés és az Ectv. rendelkezéseinek való megfeleltetés miatt. A közhasznú jogállás nyilvántartásba vétele iránti nemperes eljárások során a bíróságok alapos vizsgálatnak vetették alá a létesítő okiratokat hiszen a civil szervezetek létesítő okiratának kelte nyilvántartási adat, nem tartalmazhatnak törvénysértő, egymásnak ellentmondó rendelkezéseket. A közhasznú jogállás megszerzésekor a szervezet létesítő okiratának tartalmaznia kell az Ectv-ben előírt - előző részben már kifejtett - tartalmi követelményeket. Általános tapasztalat, hogy a bíróságok azokban az eljárásokban, ahol változásbejegyzés iránti kérelmet is csatoltak a közhasznúsági kérelem mellé, a létesítő okirat tartalmának kiegészítése végett igen terjedelmes hiánypótlási felhívásokat adnak ki.

Tekintettel arra, hogy a Ptk. szabályozási rendszerében alapvetően diszpozitív szabályok találhatók, melyektől való eltérés megengedett, az egységes jogalkalmazás kialakulásáig annak eldöntése okozta a legtöbb problémát, hogy el lehet-e térni a Ptk. rendelkezéseitől, míg annak vizsgálata, hogy a létesítő okirat megfelel-e az Ectv. közhasznúsági rendelkezéseinek, egyszerűbb feladat.

VI. A közhasznúság feltételeinek való megfelelés ellenőrzése

A bíróságok feladata a közhasznúság feltételeinek való megfelelés folyamatos ellenőrzése. A nyilvántartott civil szervezetek közül a közhasznú jogállásúak azok, amelyek minden évben, teljes létszámban a nyilvántartást végző bíróságok elé kerülnek. A közhasznú jogállású civil szervezetek és a bíróság e szervezetekkel kapcsolatos speciális feladatait az Ectv. és a Cnytv. rendelkezései határozzák meg, az alábbiak szerint.

Az Ectv. 30. § (1) bekezdése előírja, hogy a civil szervezet köteles a jóváhagyásra jogosult testület által elfogadott beszámolóját, valamint közhasznúsági mellékletét - kötelező könyvvizsgálat esetén a könyvvizsgálói záradékokat vagy a záradék megadásának elutasítását is tartalmazó független könyvvizsgálói jelentéssel együtt - az adott üzleti év mérlegfordulónapját követő ötödik hónap utolsó napjáig letétbe helyezni és közzétenni, kötelező könyvvizsgálat esetén ugyanolyan formában és tartalommal, mint amelynek alapján a könyvvizsgáló a beszámolót felülvizsgálta.

Az Ectv. 46. § (1) bekezdése a közhasznú szervezet számára előírja, hogy a beszámoló jóváhagyásával egyidejűleg köteles közhasznúsági mellékletet készíteni, amelyet a beszámolóval azonos módon köteles jóváhagyni, letétbe helyezni és közzétenni.

A civil szervezet a közhasznúsági mellékletet a civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről szóló 350/2011. (XII.30.) Korm. rendelet (továbbiakban kormányrendelet) mellékletének megfelelő, erre a célra rendszeresített formanyomtatványon készíti el.

A beszámoló és a közhasznúsági melléklet letétbe helyezésének módjára vonatkozóan a Cnytv. 39. § (1) bekezdése ad iránymutatást, miszerint a beszámolót - ha a szervezet külön törvény rendelkezése alapján a beszámoló letétbe helyezésére köteles - az OBH (Országos Bírósági Hivatal) részére kell megküldeni.

A fenti jogszabályi rendelkezéseket összegezve, a közhasznú civil szervezet akkor jár el szabályosan, ha a megfelelő formanyomtatványon elkészített és a közgyűlés - alapítvány esetében a kuratórium - által jóváhagyott beszámolót - minden év május 31-ig beküldi az OBH-ba, és ott közzéteszik. Már a beszámoló beküldésekor is körültekintően kell eljárni, és nemcsak a beküldésig kell nyomon követni a beszámoló sorsát. Ha olyan személy küldi be elektronikus úton, saját ügyfélkapuján, aki arra nem volt jogosult (pl. meghatalmazás nélkül eljáró könyvelő vagy adótanácsadó), akkor az OBH nem teszi közzé a beszámolót, amiről tájékoztatja a civil szervezetet. Ezt a tájékoztatást gyakran nem veszik figyelembe, vagy abban a hiszemben vannak, hogy épp a közzétételi visszaigazolást kapták meg.

Amennyiben a civil szervezet nem tesz eleget a beszámoló letétbe helyezési kötelezettségének, a bíróság az illetékes Főügyészség indítványának beszerzését követően gyakorolja az Ectv. 49. § (2) bekezdés a) pontjában előírt jogkörét, és megszünteti a közhasznú jogállást. (Ectv. 49. § (2) a.) pont: Közhasznú szervezet közhasznú jogállását az ügyészség indítványa alapján a bíróság megszünteti, ha a szervezet a megszabott határidőn belül nem, vagy nem az előírásoknak megfelelő tartalommal teljesíti a számviteli beszámolójának a 30. §-ban szabályozott letétbe helyezési, közzétételi kötelezettségét,)

Amennyiben a közhasznú jogállású civil szervezet eleget tesz az előző évi beszámoló letétbe helyezésének, a Cnytv. 45. § (1) bekezdése alapján a bíróság feladata a következő: a bíróság a közhasznú szervezet letétbe helyezett beszámolóját a letétbe helyezést követő hatvan napon belül - az informatikai rendszer alkalmazásával, automatizált módon - megvizsgálja. Ha a beszámoló alapján azt állapítja meg, hogy a szervezet a közhasznúvá minősítés feltételeinek nem felel meg, a szervezet közhasznú minősítésének megszüntetéséről és az erre vonatkozó adat nyilvántartásból való törléséről határoz.

Ectv. 32. § (6)-a is hasonlóan az Ectv. fent idézett rendelkezéséhez, meghatározza, hogy a beszámoló adatai alapján minden letétbe helyezés alkalmával a közhasznú jogállás nyilvántartásba vételére illetékes szerv megvizsgálja az Ectv. 32. § (1) bekezdés szerinti feltételek teljesülését. Ha az (1) bekezdés szerinti feltételek nem teljesülnek, a szervezet közhasznú jogállását a bíróság megszünteti, és az erre vonatkozó adatot a nyilvántartásból törli.

A közhasznúsági feltételeknek való meg nem felelés miatt hozott közhasznú jogállást törölő végzések ellen adott ügyben a civil szervezet fellebbezéssel élt, arra hivatkozással, hogy módosította a beszámolója adatait, melynek következtében megfelelt a társadalmi támogatottság és az erőforrás ellátottság feltételei egyikének. Nem alakult ki egységes álláspont abban, hogy figyelembe kell-e venni a közhasznú jogállás nyilvántartásba vétele iránti eljárás folyamán benyújtott, módosított beszámolót, amennyiben a korábbi beszámoló alapján nem felelt meg a közhasznúsági követelményeknek. Egyes ítélőtáblák a módosított beszámoló alapján az elsőfokú bíróság végzését hatályon kívül helyezték, ezáltal a szervezet közhasznú jogállása továbbra is fennmaradt.

VII. Összegzés

A civil szervezetek működésének két meghatározó iránya a közösségi orientáció és a feladatorientáltság.⁸ Feladatorientáltak többek között a közhasznú jogállású szervezetek is, melyek egy-egy, pl. szociális, egészségügyi, oktatási, érdekvédelmi, kulturális közfeladat ellátására

⁸ Glózer Rita: Kihívások és kockázatok a civil szervezetek működésében - www.magyarpaxromana.hu

szerveződtek. A civil szervezetek csak akkor tudnak hatékonyan részt vállalni az államtól átvett feladatok ellátásában, ha maguk is hatékonyan, megfelelő erőforrásokkal és támogatottsággal működnek.

Számos előnnyel jár a közhasznú jogállás megszerzése, mégsem kézenfekvő, hogy egy szervezetnek érdemes-e közhasznúvá válnia. Mérlegelni kell, hogy a közhasznúság által nyújtott előnyök (a közszolgáltatási szerződés megkötésének joga és egyes adókedvezmények) arányban állnak-e a megnövelt adminisztratív terhekkkel és pénzügyi-gazdasági átláthatósággal.

Bízom abban, hogy jelen tanulmány hasznos ismereteket nyújtott a közhasznú jogállású civil szervezetek és a jogállás megszerzése előtt álló civilek számára, és utóbbi szervezetek esetében segít eldönteni azt a kérdést, hogy vállalják-e a közhasznú jogállás megszerzésével járó kötelezettségeket, annak érdekében, hogy élvezzék e jogállás nyújtotta előnyöket.

Felhasznált irodalomjegyzék

- Sipos László: Az egyesületek joga: egyetemi kari jegyzet. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015.
- Kákai László: Civil szervezetek a helyi és területi közszolgáltatások ellátásába. Piacok a főtéren. 2007. 161-2010.
- Pálfay Szilárd: Anyagi jogi és eljárásjogi változások a civil szervezetek nyilvántartásában (2010-2017)
- Demeter Gabriella: Közhasznúság megállapításának feltétele a 2011. évi CLXXV. törvény (Ectv. alapján - ADVOCAT 2014. XVII. évfolyam, 3-4. szám.
- Dr. Lomniczi Zoltán: A közhasznú szervezetekről szóló törvény bírói gyakorlata- hvgorac Lap- és Könyvkiadó Kft.
- Glózer Rita: Kihívások és kockázatok a civil szervezetek működésében - www.magypaxromana.hu

Felhasznált jogszabályok

- Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról és a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény
- A személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXVI. törvény
- A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. tv.
- A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény
- az általános forgalmi adóról szóló 2007.évi CXXVII. törvény
- A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény